

Стефурак Вікторія Романівна
Студентка II курсу групи Юс-2019
ПВНЗ Університет Короля Данила
Науковий керівник: к. ю. н. Бабецька І.Я.
м. Івано-Франківськ

ПРАВО НА ОСВІТУ ЯК ОСОБИСТЕ НЕМАЙНОВЕ ПРАВО

Освіта – це один з найдавніших соціальних інститутів, що викликана потребами суспільства відтворювати і передавати знання, уміння, навички, готувати нові покоління для життя, готувати суб'єктів соціальної дії для вирішення економічних, соціальних, культурних проблем, що стоять перед людством. У сучасному світі освіта – складне і багатоманітне суспільне явище, сфера передачі, усвоєння і перероблення знань і соціального досвіду. Освіта є певна система навчальних і виховних закладів, що здійснюють різноманітні форми залучення їх досвідів в усвоєння багатств культури.

Право на освіту є одним із особистих немайнових прав. Цивільний кодекс визначає, що особисті немайнові права належать кожній фізичній особі від народження або за законом. Особисті немайнові права фізичної особи не мають економічного змісту та тісно пов'язані з фізичною особою. Фізична особа не може відмовитися від особистих немайнових прав, а також не може бути позбавлена цих прав. Особистими немайновими правами фізична особа володіє довічно [4].

Відповідно до Конституції України фізична особа має право на життя, право на охорону здоров'я, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, право на свободу та особисту недоторканність, право на недоторканність особистого і сімейного життя, право на повагу до гідності та честі, право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, право на недоторканність житла, право на вільний вибір місця проживання та на свободу пересування, право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості.

Кодексом та іншим законом можуть бути передбачені й інші особисті немайнові права фізичної особи. Перелік особистих немайнових прав, які встановлені Конституцією України, Кодексом та іншим законом, не є вичерпним.[4]

Право на освіту регулюється законами України «Про освіту» від 23 березня 1996 р., «Про загальну середню освіту» від 13 травня 1999 р., «Про позашкільну освіту» від 22 червня 2000 р., «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 р., «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 р.

Найбільш коректно, про право на освіту слід говорити як про особисте немайнове право фізичної особи, що забезпечує соціальне буття. Хоча це й очевидно, але однією зі специфічних ознак даного права є те, що його носієм може бути лише фізична особа, оскільки в освіті має потребу тільки людина. Це, так би мовити, природна обставина. Особисті немайнові права, у тому числі й право на освіту, є правами на свою поведінку. Такі права реалізуються, перш

за все, через здійснення носіями цих прав самостійних актів поведінки, а не шляхом висунення певних вимог до інших суб'єктів.

Статтею 53 Конституції України встановлено, що кожен має право на освіту. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам [4].

Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.[2]

Згідно статті 3 Закону України «Про освіту» кожен має право на якісну та доступну освіту. Право на освіту включає право здобувати освіту впродовж усього життя, право на доступність освіти, право на безоплатну освіту у випадках і порядку, визначених Конституцією та законами України. В Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак. Право особи на освіту може реалізовуватися шляхом її здобуття на різних рівнях освіти, у різних формах і різних видів, у тому числі шляхом здобуття дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та освіти дорослих. Кожен має право на доступ до публічних освітніх, наукових та інформаційних ресурсів, у тому числі в мережі Інтернет, електронних підручників та інших мультимедійних навчальних ресурсів у порядку, визначеному законодавством.[1]

Право на освіту є особистим немайновим правом фізичної особи. Адже, особа ні в якому випадку не може бути позбавлена права на освіту, вона володіє ним протягом всього життя, також не може від нього відмовитися.

Гарантіями права на освіту є обов'язковість загальної середньої освіти, надання державних стипендій та пільг учням і студентам, право громадян безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних закладах на конкурсній основі. Право на освіту в Україні забезпечується також розгалуженою мережею закладів освіти, заснованих на різних формах власності, наукових установ, закладів післядипломної освіти, відкритим характером закладів освіти, створенням умов для вибору профілю навчання і виховання відповідно до здібностей, інтересів громадянина, різними формами навчання (очною, заочною, вечірньою, екстернатом, педагогічним патронажем).[3]

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації та економічного добробуту. Освіта є запорукою всебічного розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей, що підвищують освітній рівень громадян задля забезпечення сталого розвитку України.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Конституція України від 28.06.1996 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Семерак О.С. Семерак І.О. /Основи правознавства/ Навчальний посібник / 2-ге вид., переробл. і доповн. - К. : Знання, 2008. - 480 с.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>